

V L A A M S P A R L E M E N T

stuk **325** (2009-2010) – Nr. 2
ingediend op 1 april 2010 (2009-2010)

Voorstel van resolutie

van mevrouw Marijke Dillen en de heer Filip Dewinter

betreffende het toekennen van een volwaardig statuut
van werknemer aan de onthaalouder

Hoorzitting

Verslag

namens de Commissie voor Welzijn,
Volksgezondheid, Gezin en Armoedebelid
uitgebracht door de heer Erik Tack en mevrouw Katrien Schryvers

Samenstelling van de commissie:

Voorzitter: de heer Tom Dehaene.

Vaste leden:

de heer Tom Dehaene, de dames Cindy Franssen, Vera Jans, Katrien Schryvers;
mevrouw Marijke Dillen, de heren Felix Strackx, Erik Tack;
de heer Peter Gysbrechts, mevrouw Vera Van der Borgh;
de heer John Crombez, mevrouw Mia De Vits;
de dames Lies Jans, Helga Stevens;
mevrouw Patricia De Waele;
mevrouw Mieke Vogels.

Plaatsvervangers:

de dames Sonja Claes, Griet Coppé, Kathleen Helsen, Tinne Rombouts;
de dames Gerda Van Steenberge, Linda Vissers, de heer Wim Wienen;
de dames Gwenny De Vroe, Lydia Peeters;
mevrouw Güler Turan, de heer Bart Van Malderen;
de dames Sophie De Wit, Danielle Godderis-T'Jonck;
mevrouw Ulla Werbrouck;
de heer Bart Caron.

Stukken in het dossier:

325 (2009-2010) – Nr. 1: Voorstel van resolutie

INHOUD

I. Uiteenzetting door de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin	4
1. Bevoegdheidsverdeling	4
2. Historiek	4
3. Randbemerkingen	5
4. Vragen van de leden.....	6
5. Antwoord van de minister	7
II. Uiteenzetting door meester Bruno Blanpain, advocaat arbeidsrecht en socialezekerheidsrecht	8
III. Uiteenzetting door de diensten voor onthaalouders	9
1. Uiteenzetting door mevrouw Ann Lobijn, stafmedewerker kinderopvang en gelijkekansenbeleid, Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten	9
2. Uiteenzetting door mevrouw Brigitte Blanpain, Landelijke Kinderopvang KVLV	10
3. Uiteenzetting door mevrouw Elke Verdoodt, directeur kinderopvang KAV	11
4. Vragen van de leden.....	12
IV. Uiteenzetting door de syndicale organisaties	15
1. Uiteenzetting door mevrouw Fatiha Dahmani, LBC-NVK	15
2. Uiteenzetting door de heer Dimitri Govers, BBTK-ABVV.....	16
3. Vragen van de leden.....	18
Gebruikte afkortingen	22

Op 16 maart 2010 hield de Commissie voor Welzijn, Volksgezondheid, Gezin en Armoedebeleid een hoorzitting over het voorstel van resolutie betreffende het toekennen van een volwaardig statuut van werknemer aan de onthaalouder. Gehoord werden de heer Jo Vandeurzen, Vlaams minister van Welzijn, Volksgezondheid en Gezin; meester Bruno Blanpain, advocaat arbeidsrecht en socialezekerheidsrecht; mevrouw Ann Lobijn, stafmedewerker kinderopvang en gelijkekansenbeleid, Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten; mevrouw Brigitte Blanpain, Landelijke Kinderopvang KVLV; mevrouw Elke Verdoodt, directeur kinderopvang KAV; mevrouw Fatiha Dahmani, LBC-NVK; en de heer Dimitri Govers, BBTk-ABVV.

I. UITEENZETTING DOOR DE HEER JO VANDEURZEN, VLAAMS MINISTER VAN WELZIJN, VOLKSGEZONDHEID EN GEZIN

1. Bevoegdheidsverdeling

Bij wijze van inleiding op de hoorzitting met experts en op de verdere bespreking van het voorstel van resolutie, wil ik aan de hand van enkele elementen de context schetsen. Het regeerakkoord bevat een passage die betrekking heeft op het statuut van de onthaalouder: “In het kader van de sociale onderhandelingen werken we verder aan de realisatie van een statuut voor de onthaalouders die aangesloten zijn bij een dienst voor onthaalouders. Hierbij zal aandacht besteed worden aan de federale aspecten.”. Dat is de context waarbinnen de Vlaamse Regering de problematiek benadert.

Elk commissielid is vertrouwd met de verschillende aspecten die de situatie van onze onthaalouders bepalen. Ik wil er enkele in herinnering brengen omdat ze van belang zijn om een afweging te maken en opties te overwegen.

Het fiscale en sociale statuut van onthaalouders bestaat uit een belangrijke federale component. De regels van het arbeidsrecht, het socialezekerheidsrecht en de wet op de arbeidsovereenkomsten zijn federale materies. De federale wetgeving biedt niet veel mogelijkheden. Een statuut betekent een arbeidsovereenkomst of het statuut van zelfstandige. De regeling van de verhouding tussen een dienst en een onthaalouder bevat heel wat federale componenten. Er zijn natuurlijk ook Vlaamse aspecten, niet het minst de budgettaire context en de erkenningcriteria.

De organisatie van de kinderopvang zal worden geregeld in een nieuw kaderdecreet. Het statuut is immers niet het enige aspect van de kinderopvang dat aan harmonisatie toe is. Ook thema's als het vergunningenbeleid, de inkomensgerelateerde bijdrage, de kwaliteitscriteria en de kwalificaties zullen aan bod komen. Het statuut van de thuiswerkende onthaalouder, al of niet aangesloten bij een dienst, zal ook behandeld worden.

Er is duidelijk behoefte aan een grotere capaciteit van kwaliteitsvolle kinderopvang, zowel in steden als in meer landelijke gebieden. Daarom heeft de Vlaamse Regering in 2010 ongeveer tien miljoen euro extra vrijgemaakt voor kinderopvang. Dat is een van de weinige budgetstijgingen in deze financieel moeilijke periode. Een statuut vergt middelen en heeft invloed op de capaciteit.

2. Historiek

Momenteel zijn er ongeveer 7300 onthaalouders aangesloten bij een van de 193 erkende diensten in Vlaanderen en Brussel. Tot 1975 werkten de onthaalouders eigenlijk in een grijs of zwart circuit. Ze hadden helemaal geen statuut. In 1975 beschouwde de fiscale administratie hun inkomsten als een terugbetaling van kosten en niet als een loon. Vanaf dan is er sprake van een onkostenvergoeding die uit de activiteiten voortkwam. In de loop der jaren is die onkostenvergoeding stelselmatig verhoogd.

Van een statuut, in de sociale betekenis van het woord, was geen sprake. Het is pas tot een doorbraak gekomen door een federale wet van 2002. Daarover was er een akkoord afgesloten tussen de verschillende regeringen. De regeling trachtte de flexibele en autonome werkwijze van de onthaalouder te vrijwaren en een basis van sociale bescherming te bieden. Het zogenaamde statuut ‘sui generis’ is geïnspireerd op het statuut van de werknemers en omvat een aantal rechten: recht op tegemoetkoming bij geneeskundige verzorging, recht op vervangingsinkomen bij moederschapsverlof, bij ziekte, bij invaliditeit, bij arbeidsongeschiktheid door een arbeidsongeval of een beroepsziekte, recht op kinderbijslag, op een geboorte- of adoptiepremie, recht op compensatie als kinderen afwezig zijn buiten de wil van de onthaalouder, pensioenrechten vergelijkbaar met die van werknemers in het algemene stelsel. De sociale bescherming is gebaseerd op een fictief loon, namelijk het gewaarborgd minimumloon. De uitkeringen zijn berekend op basis van een percentage van dat fictieve loon. Die percentages verschillen naargelang het gaat om een ziekte-uitkering, moederschapspremie, arbeidsongeval- of beroepsziektevergoeding. De percentages hangen ook af van de gezinssituatie: een alleenstaande ontvangt meer dan een samenwonende. Soms variëren de percentages ook op basis van de duur waarvoor de uitkering wordt toegekend. Het statuut geeft momenteel geen recht op vakantiegeld of een werkloosheidsvergoeding.

In de jaren nadien zijn de uitkeringen en onkostenvergoedingen stelselmatig opgetrokken. In 2009 heeft dat geresulteerd in een bedrag van tien miljoen euro, toegevoegd aan de onkostenvergoedingen voor de onthaalouders.

Op basis van de regeerverklaring en door vragen vanuit syndicale hoek zijn tijdens deze regeerperiode de discussies met de federale overheid opnieuw gestart over de verdere uitbouw van het statuut. De diverse overheden hebben belang bij nieuwe stappen omdat de combinatie arbeid en gezin een belangrijke factor is voor de economie en de arbeidsparticipatie. Vlaanderen heeft dit punt met nadruk naar voren geschoven als een economisch belangrijk aspect.

Na een overleg met de federale ministers hebben die, op aangeven van Vlaanderen, het spoor van een statuut ‘sui generis’ verlaten ten voordele van het idee van een volwaardig werknemersstatuut, gebaseerd op de artikelen 119 en volgende van de wet op de arbeidsovereenkomsten, die handelen over de thuisarbeid. De federale overheid heeft vooreerst de referentie bepaald waarop de socialezekerheidsbijdrage wordt berekend en een formule aangenomen voor de fiscaliteit. De inkomsten van de onthaalouder, die loon worden, worden op een forfaitaire manier beschouwd zodat het bruto- en het nettoloon dicht bij elkaar komen.

Het is inderdaad beter af te stappen van het statuut ‘sui generis’, een unieke constructie, en over te gaan op een soort werknemersstatuut. Het voorstel is besproken op het overlegcomité op 3 maart 2010. Toen is afgesproken dat de gemeenschappen samen met de federale overheid in een technische werkgroep het voorstel verfijnen onder meer op vlak van wetgeving, budgettaire impact en de inhoudelijke consequenties. De minister van Financiën wees erop dat de fiscale behandeling niet in strijd mag zijn met het gelijkheidsbeginsel. De Franse Gemeenschap wil later de vraag naar cofinanciering van de federale overheid aan de orde stellen. Momenteel wordt er een lijst gemaakt van de opmerkingen, onder meer van syndicale organisaties en organiserende instanties. Op die manier wordt het statuut in overleg geconcretiseerd.

3. Randbemerkingen

Niet iedereen die in de sector werkt, is vragende partij voor een statuut. Dat heeft immers ingrijpende gevolgen. Daarom is het belangrijk het huidige statuut te handhaven zodat er geen gedwongen overstap komt. Zo kan het bijvoorbeeld zijn dat het inkomen samengevoegd wordt met dat van de partner, met niet-gewenste effecten op fiscaal gebied tot

gevolg. Ook voor een weduwe die een weduwepensioen geniet, bijvoorbeeld, zou de overschakeling van onkostenvergoeding op loon financieel nadelig kunnen zijn.

De invoering van het statuut moet met de nodige voorzichtigheid gebeuren. Een volwaardig werknemersstatuut, gebaseerd op de thuisarbeidregeling, is de juiste weg. Het komt er wel op aan een voldoende lange overgangperiode en een keuzemogelijkheid voor diegenen die in het oude stelsel willen blijven, in te stellen.

De federale legistieke inspanningen en de Vlaamse budgettaire inspanningen moeten op elkaar afgestemd zijn. Werkgevers en werknemers moeten in een collectieve arbeidsovereenkomst een en ander vastleggen dat niet bij wet kan worden geregeld. Voorts moet er oog zijn voor de praktische consequenties voor de organiserende diensten, bijvoorbeeld op het vlak van sociaal secretariaat en verlofstaten. De introductie van het systeem zal hen immers op kosten jagen. Een statuut en meer capaciteit moeten hand in hand gaan, binnen de budgettaire mogelijkheden.

Werknemers en werkgevers moeten niet alleen collectieve maar ook individuele arbeidsovereenkomsten afsluiten. Het kaderdecreet moet zowel rekening houden met de zelfstandige, de loontrekkende onthaalouder als diegene die nog onder het statuut ‘sui generis’ valt. De kwalitatieve lat zal voor iedereen op dezelfde hoogte liggen.

4. Vragen van de leden

Mevrouw Marijke Dillen: Ik ben blij dat de zaak eindelijk in een stroomversnelling lijkt terecht te komen. Ik mis wel twee aspecten. De Federale en de vorige Vlaamse Regering hadden eigenlijk beloofd dat een volwaardig werknemersstatuut op 1 januari 2010 in voege zou treden. Na recente acties heeft federaal minister van Werk, mevrouw Joëlle Milquet het statuut opnieuw tegen 1 januari 2011 beloofd. Het is goed dat minister Vandeuren het denkspoor van een werknemersstatuut mee zal verdedigen. Er zijn wel nog heel wat knelpunten. Het kan niet de bedoeling zijn alle onthaalouders te verplichten in het nieuwe stelsel te stappen. De technische werkgroep heeft nog flink wat werk, maar toch had ik graag een concretere timing. Is 1 januari 2011 realistisch? Beloftes en toezeggingen zijn heel mooi. Ik neem aan dat de minister begrip kan opbrengen voor de argwaan vanuit de sector. Er zijn vroeger reeds beloftes gemaakt waarvan niets in huis is gekomen. Dat de sector nu om garanties vraagt, is begrijpelijk.

De bediendebond LBC-NVK zegt dat het trage verloop het gevolg is van “de aanslepende onderhandelingen tussen de Federale en Vlaamse Regering waarbij de budgetten het heikele punt zijn”. Klopt dat? Heeft de minister al zicht op het Vlaamse budget dat nodig is? Heeft de minister al gepolst of zijn collega’s bereid zijn die middelen vrij te maken? Minister Philippe Muyters klaagde recent over beloften van andere ministers waarvoor er geen geld zou zijn.

Mevrouw Vera Van der Borgh: Het akkoord over het werknemersstatuut van 12 februari 2010 doorkruist de werkzaamheden van de commissie. We zijn inmiddels een maand verder, maar ik heb nog steeds geen zicht op de financiële implicaties van dit akkoord. Volgens de federale minister is het plan budgetneutraal voor de federale overheid. De gemeenschappen zouden een deel van de kosten op zich nemen. Volgens de pers zou de Vlaamse Gemeenschap 2,9 miljoen euro nodig hebben en de Franse Gemeenschap 1,2 miljoen euro. Het nieuwe sociale statuut zou voor alle onthaalouders die bij een dienst zijn aangesloten, gelden vanaf 1 januari 2011. Het kabinet-Vandeuren wist niet waarop federaal minister Milquet haar cijfers baseerde omdat het de exacte kostprijs nog moest becijferen. Op zich had het geen probleem met de investering.

Niet elke onthaalouder wil het nieuwe statuut. Het ontvangen van een loon heeft immers heel wat consequenties. Het zou nuttig zijn hen heel duidelijk de voor- en de nadelen van het statuut duidelijk te maken en hen daarna te vragen wat hun voorkeur geniet. Bij de invoering van het statuut ‘sui generis’ gebeurde er wel een enquête, toen bleek trouwens dat de helft van de onthaalouders voor en de helft tegen het nieuwe statuut was. Het is mij bijvoorbeeld niet duidelijk of onthaalouders die naast andere ook hun eigen kinderen of kleinkinderen opvangen, daarvoor met een loon vergoed zullen worden.

Hoewel mevrouw Dillen de financiële consequenties van haar voorstel niet berekend heeft, is ze er blijkbaar wel bezorgd om. Het is goed de financiële impact voor Vlaanderen te kennen. Heeft de minister het federale voorstel in de Vlaamse Regering al verdedigd? Wat is het resultaat? Binnen welke termijn moet de technische werkgroep zijn werkzaamheden beëindigen? Wanneer zal er effectief een nieuw statuut zijn?

Mevrouw Marijke Dillen: In maart 2009 heeft de toenmalige minister van Welzijn, mevrouw Veerle Heeren, toegezegd dat er een volwaardig werknemersstatuut zou komen. Ik ga er dus vanuit dat ze de financiële impact heeft berekend. Dat is trouwens niet mijn taak, maar de taak van de minister.

De heer Tom Dehaene: Het is goed dat er een doorbraak is. Voor de onthaalouders, maar ook voor het aantal onthaalouders. In Frankrijk heeft een gelijksoortige statuutwijziging immers geleid tot een stijging van het aantal onthaalouders. CD&V pleit al jaren voor dit statuut. Vorig jaar heeft toenmalig minister Heeren daarvoor tien miljoen euro op de begroting vrijgemaakt. Toen bleek dat het statuut er in 2009 niet zou komen, is beslist om de onkostenvergoeding van de onthaalouders op te trekken en zo een equivalent te geven van een aantal vakantiedagen of opleidingsdagen.

Ik pleit voor een zo lang mogelijke overgangsperiode. Ik besef dat zulks administratief niet eenvoudig zal zijn voor de erkende diensten. Maar eens een dubbel systeem opgezet, is het van weinig belang of het nu vijf of tien jaar gehandhaafd blijft.

5. Antwoord van de minister

Minister Jo Vandeuren: Op bepaalde vragen kan ik nog geen exact antwoord geven. De vorige Vlaamse Regering heeft een studie besteld bij meester Bruno Blanpain. Die berekende dat een onmiddellijke en volledige overschakeling van het ene op het andere statuut tussen de 40 en de 88 miljoen euro zou kosten, zonder dat er één plaats bijkomt. Dat is niet haalbaar. Er moet een budgettaire realistischer methode gezocht worden.

Ik heb geen probleem met de timing van minister Milquet. Het statuut hangt immers af van een federale wijziging van de wet op de arbeidsovereenkomsten en van de wetgeving inzake sociale zekerheid. Ik kan dus geen timing vooropstellen en evenmin de onthaalouders al een model uitleggen. Ik weet immers niet wat de overeenkomst zal inhouden. Heel wat aspecten zijn nog onduidelijk, bijvoorbeeld hoeveel kinderen een onthaalouder moet opvangen. Die aspecten moeten uitgepraat worden met de federale overheid, met de toekomstige werkgevers en met de syndicale organisaties. Dat zijn allemaal elementen die op belangrijke wijze de kostprijs kunnen beïnvloeden. De federale overheid zal wel een aantal sociale bijdragen en fiscale afromingen plafonneren, waardoor het budgettaire verhaal realistischer wordt. De kostprijs hangt ook af van de wijze waarop de overgangsperiode, bij wet, georganiseerd wordt. Zonder dergelijke wet liggen de kaarten heel anders. Kortom, het tempo van realisatie en de budgettaire consequenties hangen af van veel factoren die ik niet allemaal controleer.

De Vlaamse overheid is de enige die de financiële vergoeding van de onthaalouders onder het vorige statuut consequent heeft volgehouden. Daardoor liggen de netto- en brutovergoedingen nu wat dichterbij elkaar, wat de meerkosten zou kunnen beperken. Uitgangspunt blijft wel de onthaalouder dezelfde vergoeding als nu te garanderen.

Het is goed dat iedereen beseft dat een overgangperiode noodzakelijk is. Het statuut is voor een aantal mensen een verbetering, maar voor een niet onbelangrijk aantal ook een catastrofe, als er geen overgangperiode komt.

Die vaagheid mag dan frustreren, maar de Vlaamse Regering is er op een paar maand in geslaagd de juiste optie te nemen en te gaan voor een volwaardig werknemersstatuut. De verschillende aspecten zullen in de komende tijd duidelijk worden. De budgettaire implicaties voor Vlaanderen zullen verrekend worden in de begroting 2011. Het zal vanzelfsprekend moeten passen in een realistisch budgettair traject. Het statuut moet ook passen in het nieuwe kaderdecreet op de kinderopvang. De gehele regeling moet tegemoetkomen aan de maatschappelijke vraag naar voldoende en kwaliteitsvolle kinderopvang.

De federale regeling zal het gelijkheidsbeginsel en andere grondwettelijke principes moeten respecteren. Het is belangrijk dat er voldoende rechtszekerheid en een goede juridische onderbouw is. Het komt erop aan een akkoord te bereiken over een legistische tekst waar ook de gemeenschappen achter staan.

Mevrouw Vera Van der Borgh: Voor heel wat mensen zal het statuut nadelige gevolgen hebben. Ik stel met genoeg vast dat de heer Dehaene en minister Vandeuren dat nu ook beseffen. Allicht zullen de onthaalouders op termijn verplicht worden over te stappen op het werknemersstatuut. Dat zou eventueel tot gevolg kunnen hebben dat een aantal onder hen stopt, waardoor het aantal opvangplaatsen daalt. Hoe zal dat tegengegaan worden?

Als de onthaalouder als werknemer werkt voor een dienst, moet die instaan voor de uitrusting van de onthaalouder. Is daar al aan gedacht?

De heer John Crombez: De uitgangspunten liggen vast. Er is overleg op beide niveaus. Ook de Federale Regering moet duidelijkheid scheppen over de timing en de haalbaarheid. De sector verdient eensgezindheid en duidelijkheid van de beide regeringen.

De heer Tom Dehaene: Ook CD&V pleit al jaren voor een overgangperiode.

Minister Jo Vandeuren: De voorwaarden van de overgangperiode zullen afhangen van de federale wetgever. Het statuut 'sui generis' vraagt heel wat kunst en vliegwerk en zal allicht uitdoven. In de wet van 2002 staat uitdrukkelijk dat er in 2005 een evaluatie moest komen van het stelsel.

Volgens sommigen zal het nieuwe statuut net het beroep aantrekkelijker maken en dus nieuwe onthaalouders aantrekken.

De wet op de thuisarbeid bepaalt dat een percentage van het loon bestemd is om de kosten te vergoeden. Andere afspraken zijn wel mogelijk in een cao. Minister Milquet stelde voor 20 procent van het loon voor de vergoeding van de kosten te bestemmen. Ook daarover moet er nog onderhandeld worden. Als onthaalouders werknemers worden, kunnen ze ook genieten van allerlei verlostelsels zoals loopbaanonderbreking. Ook dat moet worden verrekend, alsook andere dynamische gegevens zoals de gevolgen van anciënniteit.

De ambities zijn kwaliteit en capaciteit garanderen en de sector aantrekkelijk maken voor kandidaat-onthaalouders. Slechts zo kunnen wachtlijsten vermeden worden.

II. UITEENZETTING DOOR MEESTER BRUNO BLANPAIN, ADVOCaat ARBEIDSRECHT EN SOCIALEZEKERHEIDSRCHT

De heer Bruno Blanpain: Ik heb een eerste opmerking bij de titel van het voorstel van resolutie. Een 'volwaardig' statuut houdt in dat de onthaalouder nu reeds als werknemer gekwalificeerd is. Ten aanzien van de aansluiting van een onthaalouder bij een dienst voor

opvanggezinnen is echter geen rechtskeuze gemaakt. Er bestaat wel rechtspraak waarin op basis van de feiten beslist is dat er een arbeidsovereenkomst is. Het Hof van Cassatie heeft die kwalificatie ook toegestaan. Dat betekent echter niet dat alle actieve onthaalouders die aangesloten zijn bij een dienst voor opvanggezinnen reeds door een arbeidsovereenkomst verbonden zijn. Er is geen keuze gemaakt bij de aansluiting. Daardoor kan een rechter uit feitelijke elementen afleiden welk soort overeenkomst er is.

Er zijn immers verschillende mogelijkheden om de activiteit van onthaalouder te organiseren. Men kan zowel aanneming- als arbeidsovereenkomsten sluiten. Het ontbreken van een rechtskeuze zet de deur open voor interpretatie door de rechter maar ook voor een zekere rechtsonzekerheid. Duidelijkheid scheppen zou een goede zaak zijn voor de sector. Zolang de reglementaire keuze niet is gemaakt, is het woord ‘volwaardig’ in de titel niet op zijn plaats.

Als de kwalificatie van arbeidsovereenkomst wordt verleend, hetzij door de partijen, door de reglementering of door de rechtspraak, kan zij ingepast worden in de huisarbeid. De wet op de arbeidsovereenkomsten sluit daarvoor in artikel 119 expliciet uit dat er sprake is van leiding of toezicht. De verwijzing daarnaar in het voorstel voor resolutie is dan ook niet correct en zelfs overbodig, want de artikelen 2 en 3 van de genoemde wet achten gezag voldoende om te spreken van een arbeidsovereenkomst.

Het is inderdaad van belang om in een goede overgangsregeling te voorzien. Als het voorstel van resolutie de arbeidsovereenkomst als een voldongen zaak voorstelt, zet men daarmee mensen in de wind die op dit ogenblik een vergoeding ontvangen voor loopbaanonderbreking, en van wie de partner als gezinshoofd voor een hogere werkloosheidsvergoeding en hoger kindergeld zorgt omdat men de onkostenvergoeding van de onthaalouder niet bij het gezinsinkomen rekent. Ook wie een pensioen ontvangt, komt in de wind te staan van zodra sprake is van een arbeidsovereenkomst. Verder zijn er gevolgen voor aan de gang zijnde rechtsgedingen.

Van belang is dat zo snel mogelijk een oplossing wordt gevonden die de aansprakelijkheid van de diensten voor opvanggezinnen niet vergroot. Het is ook nodig om de uitstroom te vermijden van onthaalouders die in het statuut zijn gestapt omwille van de fiscaal vrijgestelde onkostenvergoeding.

Mevrouw Marijke Dillen: Het voorstel gaat in op een jarenlange vraag van het werkteerein zelf. Misschien is de term ‘volwaardig’ arbeidsrechtelijk verkeerd maar hij is wel politiek gebruikelijk en staat als zodanig ook in het voorstel van minister Milquet. Ongetwijfeld zal de federale wetgever daarop nog gewezen worden door zijn adviseurs en door de Raad van State.

III. UITEENZETTING DOOR DE DIENSTEN VOOR ONTHAALLOUDERS

1. Uiteenzetting door mevrouw Ann Lobijn, stafmedewerker kinderopvang en gelijkekansenbeleid, Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten

Mevrouw Ann Lobijn: De lokale besturen organiseren zelf heel veel kinderopvang. Meer dan 70 lokale besturen zijn organiserend bestuur van een door Kind en Gezin erkende en gesubsidieerde dienst voor onthaalouders. Deze diensten samen hebben ongeveer 3000 aangesloten onthaalouders en realiseren zo bijna 10.000 opvangplaatsen. Zij hebben de vorm van dienst binnen gemeentebestuur of OCMW, of van vzw. De gemeenten willen dergelijke diensten ook blijven organiseren en niet verplicht worden ze allemaal extern te verzelfstandigen.

VVSG vindt in elk geval dat, met het oog op gediversifieerde kinderopvang in Vlaanderen opvang binnen gezinnen mogelijk moet blijven naast opvang in kinderdagverblijven. Een

statuut is wenselijk om nieuwe onthaalouders aan te trekken maar ook voor de rechtszekerheid van de organiserende besturen. De uitspraken die tot nu toe door arbeidsrechtbanken en het Hof van Cassatie zijn gedaan over specifieke gevallen, waren altijd in het nadeel van de lokale besturen, wat hen heel veel geld heeft gekost. VVSG wil rechtszekerheid voor de lokale besturen. Daarom is VVSG ook blij dat de tussenoplossing ‘sui generis’ uit het eerste voorstel van het kabinet-Milquet is verdwenen.

De overgangsperiode voor vandaag werkende onthaalouders is inderdaad vrij kort maar anderzijds is het administratief belastend voor de organiserende besturen om lange tijd met twee statuten te werken. De mogelijke uitstroom als gevolg van een verplichte instap kunnen we evengoed missen.

VVSG wil niet dat kosten ten laste worden gelegd van de organiserende besturen, zoals nu in de praktijk vaak het geval is. Als er een volwaardig werknemersstatuut voor onthaalouders komt, moeten alle kosten gedragen worden door de centrale overheid. Verder bepleit VVSG gelijkwaardige loon- en arbeidsvoorwaarden tussen onthaalouders ongeacht of zij in dienst zijn bij een dienst voor onthaalouders georganiseerd door een vzw of door een lokaal bestuur, net zoals voor het onderwijzend personeel.

Naast een dergelijk eenvormig statuut, zou men de onthaalouders een eigen plaats kunnen geven binnen de rechtspositieregeling, maar dat heeft tot mogelijk gevolg dat sommige onthaalouders recht hebben op 35 dagen vakantie en anderen slechts op twintig, en dat sommigen maximaal 38 uur per week kunnen werken en anderen onbepaald. VVSG is voorstander van een zo groot mogelijke gelijkwaardigheid, onafhankelijk van het organiserend bestuur.

VVSG vraagt duidelijkheid over hoeveel prestaties nodig zullen zijn voor een voltijds equivalent en voltijds loon. Er zijn verschillende mogelijkheden: men kan kijken naar de arbeidsduur, de feitelijke prestaties, het aantal kinderen of de bereidheid om kinderen op te vangen. En hoe zal men flexibele opvang honoreren, meer bepaald een groot aantal uren opvang, nacht- en weekendopvang?

VVSG is altijd voorstander geweest van een combinatie van forfaitair en stukloon, waardoor de verantwoordelijkheid inzake inkomen gedeeld wordt tussen dienst en onthaalouder. Verder vertrekt het statuut van de klassieke onthaalouder, die niet bestaat. Er zijn grote verschillen tussen onthaalouders: onthaalouders met en zonder eigen kinderen, prestaties tijdens en buiten de vakanties enzovoort. Zal de keuzevrijheid van ouders zo absoluut blijven als zij vandaag is of zullen de diensten onder druk komen om bepaalde kinderen aan bepaalde onthaalouders toe te wijzen?

VVSG is bang voor de impact van het statuut op de werkdruk van de diensten, die al hoog is. De vereniging pleit daarom voor meer werkuren, begeleiding en omkadering. Wij stellen ook de vraag naar de bijkomende voorwaarden die zullen gesteld worden aan onthaalouders, inzake diploma en vorming. Dat laatste vinden wij zeker nuttig en bestaat vandaag al in een niet-uitsluitende vorm, die recht geeft op bepaalde inkomsten.

2. Uiteenzetting door mevrouw Brigitte Blanpain, Landelijke Kinderopvang KVLV

Mevrouw Brigitte Blanpain: Landelijke Kinderopvang ving vorig jaar 55.000 kinderen op in verschillende formules: onthaalouders, kinderdagverblijven, buitenschoolse opvang en vakantieopvang voor bedrijven. Bij onze 54 diensten, die over heel Vlaanderen verspreid zijn, zijn 2483 onthaalouders aangesloten. Het gaat om 115 dienstverantwoordelijken en 25.000 kinderen in dagopvang. Daarmee is Landelijke Kinderopvang de grootste organisator van Vlaanderen.

Wij zijn zeer opgetogen over een werknemersstatuut voor onthaalouders, want dat is goed voor de aantrekkingskracht en tegen de rechtsonzekerheid. Men moet wel rekening hou-

den met de doelstellingen van een degelijk uitgebouwd sociaal statuut: sociale bescherming, correcte beloning, werkbare arbeidsvoorwaarden, en de instandhouding en verdere bevordering van een uniek en betaalbaar systeem van kwaliteitsvolle kinderopvang in de thuisomgeving.

Gezien de grote vraag en de behoefte aan groei, moeten we nagaan of het werknemersstatuut een effectieve verbetering inhoudt. Ik ben blij te vernemen dat het voorstel van minister Milquet slechts een aanzet is, waaraan nog veel kan gesleuteld worden. Wie zal men immers kunnen aantrekken met een minimumloon, als de kandidaten daarmee ook nog hun onkosten moeten betalen (infrastructuur, aangepast meubilair, speelgoed, verwarming en twee maaltijden)? Er zijn ook nog vragen inzake arbeidsduur, flexibiliteit, de norm voor een voltijdse opdracht, de arbeidsorganisatie en omkadering van de diensten. Wat het statuut betreft, kan men beter meteen gaan voor een bediendestatuut, aangezien men daar toch op termijn naartoe moet.

Wij pleiten voor een tweesporenbeleid, waarin de bestaande onthaalouders die voor het beroep kozen vanwege hun specifieke gezinssituatie, gedurende een zo lang mogelijke overgangsperiode geen werknemersstatuut hoeven te aanvaarden. Verder bevatten de budgettaire ramingen serieuze leemtes. Wordt er wel rekening gehouden met de heel specifieke toestand van werknemers? Er werd vandaag al eerder gewezen op tijdskrediet en educatief verlof. De duurdere werkorganisatie werd evenmin in de raming opgenomen. Eens het werknemersstatuut er is, staat ook de poort open voor onderhandelingen met de vakbonden over de loonsvoorwaarden van paritair comité 331, waarin onder meer sprake is van arbeidsduurverminderingdagen, en leeftijdsverlof vanaf 45, 50 en 55 jaar.

Belangrijk voor de werkgevers is dat er een volledige financiële afdekking zal komen van loon- en arbeidsvoorwaarden. Wij willen graag garanties daarover. Daarnaast moeten voldoende aandacht en middelen besteed worden aan arbeidsorganisatie en omkadering. Zo zal voortaan ook sociaal overleg nodig zijn bij bedrijven of besturen die tot nu toe geen of weinig werknemers hadden, met daarbij de oprichting van een ondernemingsraad of een comité.

Dat slechts 15 percent van de huidige onthaalouders zouden aansluiten bij het nieuwe statuut, toont dat het bestaande voor heel wat van hen gunstig is. Voor het bestrijden van de uitstroom is het van belang dat dit voor een redelijk lange termijn in stand wordt gehouden.

We zijn blij dat een wetgevend initiatief voorligt, dat een eerste aanzet vormt. Wij verwachten dat nog serieus wat werk nodig is op het vlak van het loon en de arbeidsvoorwaarden, met het oog op kwaliteitsvolle kinderopvang, en dat er rekening wordt gehouden met de flexibiliteit, de arbeidsduur en de specifieke arbeidsomstandigheden. Het zou goed zijn dat de sector heel nauw betrokken wordt bij de totstandkoming van de wet.

Ik besluit met een stukje uit onze missie: kinderopvang op maat van kinderen en ouders, op maat van de medewerkers en hun partners, duurzaam, creatief en vernieuwend, waar iedereen zichzelf kan zijn en kan groeien, en bouwend aan de maatschappij van morgen.

3. Uiteenzetting door mevrouw Elke Verdoodt, directeur kinderopvang KAV

Mevrouw Elke Verdoodt: Ik breng het standpunt van zowel KAV als dat van Kinderopvang KAV. KAV is tevreden dat eindelijk verdere stappen in de richting van een volwaardig statuut voor de onthaalouders worden gezet. Dat is niet alleen belangrijk voor de onthaalouders zelf maar ook voor de gebruikers van kinderopvang. Een laag en onzeker inkomen zorgt ervoor dat velen afhaken. Een volwaardig statuut biedt kansen voor de uitbouw van een kwaliteitsvollere en duurzamere kinderopvang. Inherent is een erkenning van het belang van voldoende kwaliteitsvolle kinderopvang als randvoorwaarde van een combinatiemodel.

KAV heeft wel bedenkingen bij de inhoud van het voorgestelde statuut. Zo is een eerlijk loon voor ons erg belangrijk. Het voorliggende minimuminkomen met aftrek van de onkostenvergoeding roept vragen op. Verder wordt gedacht aan een arbeidersstatuut terwijl de hele sector evolueert naar een bediendestatuu. Waarom? Ook het dubbele vakantiegeld is niet opgenomen, hoewel dat volgens ons een basisrecht is. Daarnaast ontbreken de verschillende vormen van onderbreking van de arbeidsovereenkomst zoals tijdskrediet, zorgverlof en educatief verlof.

Wat de erkenning van verworven competenties betreft, is het zo dat heel wat onthaalouders al jaren kinderen opvangen. Ook als ze zonder diploma startten, hebben ze ondertussen heel wat competenties verworven die ze zouden kunnen aanwenden als bijvoorbeeld kinderverzorgster of elders in de sector.

De invoering moet voor zoveel ouders als mogelijk een stap voorwaarts zijn. De combinatie met de gezinssituatie is daar heel belangrijk in. Ook wij vragen daarom een ruime overgangperiode.

Verder hebben wij vragen bij de haalbaarheid van het voorstel voor de diensten voor onthaalouders. Het huidige kader volstaat niet om de bijkomende taken die het huidige voorstel met zich meebrengt, op te nemen. Ook de rechtspositie van de diensten moet in de regeling worden opgenomen.

Kinderopvang is vandaag heel wat meer dan kinderen opvangen zodat hun ouders kunnen gaan werken. Recent wetenschappelijk onderzoek geeft aan dat deelname aan kwaliteitsvolle kinderopvang leidt tot het ontwikkelen van belangrijke cognitieve vaardigheden bij kinderen. Het gaat om vaardigheden die niet meer aangebracht kunnen worden in de kleuterklas. Kinderopvang kan bovendien een belangrijk instrument zijn in de strijd tegen armoede en sociale uitsluiting.

Om dat doel te bereiken moet er in de kinderopvang voldoende, goed omkaderd, gevormd en gewaardeerd personeel zijn. De uitbouw van een volwaardig statuut voor de onthaalouders is een stap in die richting.

4. Vragen van de leden

Mevrouw Marijke Dillen: Het is goed dat de diensten voor onthaalouders ook kritische bedenkingen formuleren ten aanzien van het voorstel-Milquet. Ik stel voor dat minister Vandeuren het verslag van deze hoorzitting meeneemt naar het overleg met de federale overheid. Er zit veel stof tot nadenken in voor de technische werkgroep.

Mevrouw Patricia De Waele: Als de centrale overheid alle kosten moet dragen, wie anders dan zichzelf kan dan werkgever zijn?

De heer Tom Dehaene: Elke erkende dienst voor onthaalouders zou werkgever kunnen zijn.

Mevrouw Patricia De Waele: Dat betekent dat die werkgever de kosten afschuift op de overheid.

Degelijke vorming en diplomavereisten moeten uiteraard hoog in het vaandel gedragen worden, maar hoe zit het dan met vrijwilligers?

Als bedrijven kinderopvang aan hun werknemers aanbieden, hoe kan dat dan ingepast worden in het voorstel? Of mogen zij alleen kinderdagverblijven organiseren?

De heer Tom Dehaene: Dat laatste valt binnen de regelgeving voor minicrèches en erkende crèches.

Mevrouw Patricia De Waele: Men moet dan wel duidelijk stellen dat bedrijven deze mogelijkheid niet mogen gebruiken.

De heer John Crombez: Een groot stuk van de sector vraagt om een beter statuut, welke vorm dat ook aanneemt. De sprekers illustreren goed de verschillen tussen onthaalouders. Zij hebben dan ook uiteenlopende vragen. Die informatie is belangrijk voor de commissie.

De lokale besturen hebben volgens mij een rol te spelen in de budgettaire context waarin de discussie over kinderopvang plaatsvindt. Zij kunnen een deel van de kostprijs dragen, bijvoorbeeld inzake omkadering.

Wat de competenties betreft, wijst het regeerakkoord terecht op het belang van verworven competenties. Het kan niet de bedoeling zijn onthaalouders massaal richting avondonderwijs en diploma te sturen, met het oog op meer rechten.

Wat de omkadering zelf betreft, is het van belang te zoeken naar de beste organisatievorm die het minste kost. De bijkomende middelen zijn op de eerste plaats nodig voor het statuut en de bijkomende plaatsen, en niet voor de uitbreiding van het kader. Ik zeg dat precies omdat ik wil dat omkadering voldoende aandacht krijgt. De bestaande moeten zo goed mogelijk aangewend worden.

Mevrouw Helga Stevens: Ik begrijp niet waarom een verbeterd statuut meer werk bezorgt aan de diensten waarbij de ouders zijn aangesloten. Zij verzorgen nu toch ook al de administratie.

Hoe kan men de genoemde rechten om de arbeidsovereenkomst te onderbreken in de praktijk waarmaken? Kan men de niet-beschikbaarheid organiseren door middel van een pool, die als back-up fungeert?

Mevrouw Ann Lobijn: Met ‘centrale overheid’ bedoelen de lokale besturen de Vlaamse overheid. Wij zijn wel degelijk bang dat de kosten zullen afgewenteld worden op ons, lokale besturen. Veel lokale besturen organiseren kinderopvang, hoewel dat geen kerntaak is. Zij houden zich nog meer bezig met informeren en coördineren, en VVSG stimuleert hen daarin. Maar het is utopisch om te denken dat zij de loonkosten van 3000 onthaalouders zouden kunnen dragen. Daarom vragen wij dat de Vlaamse en de federale overheid dat doen. Wij willen daarnaast ook duidelijkheid over de bijkomende kosten voor thuiswerk, zoals de infrastructuur en de verantwoordelijkheid van de werkgever daarin.

De combinatie van twee statuten zorgt voor meer werk voor de diensten. Bovendien waken de onthaalouders vandaag onder eigen verantwoordelijkheid over kwaliteit en veiligheid. Onze diensten begeleiden. Dat verandert als zij werknemers en wij werkgevers worden. Een gezagsrelatie brengt verantwoordelijkheid en extra taken mee. Daarbij komt dat het de verantwoordelijkheid zal zijn van de diensten om de voltijds betaalde onthaalouders zoveel mogelijk te laten presteren, zoals professor Bundervoet in zijn studie signaleerde.

Wij staan zeker open voor zaken als gebrevetteerde ervaring. Maar wij vinden het wel belangrijk dat vorming wordt aangeboden, zeker aan mensen zonder basisdiploma. Dat speelt zich vooral 's avonds af maar is aangepast aan de kinderopvang in huis.

De werkvorm van samenwerkende onthaalouders maakt opgang. Zij zitten daarmee op de grens van de opvang in eigen woning, en die in een woning die ter beschikking is gesteld door een bedrijf, school of lokaal bestuur. Dat kan echter ingepast worden in de huisarbeid, want die regeling vereist niet dat het gaat om het domicilie.

Mevrouw Brigitte Blanpain: Het sociaal overleg zal meer werk met zich meebrengen voor de organiserende diensten. Ook de bestaande taken van werving, selectie, coaching en

dienstverlening aan ouders zullen voor een werkgever intenser zijn dan vandaag het geval is. Daarnaast is er de grotere aansprakelijkheid, de loonadministratie, zaken als tijds-krediet die vervangingen met zich meebrengen enzovoort. Al het bijkomende werk moet opgelijst worden. In elk geval is er ruimte voor nodig in het kader.

De sector wil zeker geen diplomavereisten opleggen. Van belang is wel het bestaande, degelijke onderzoek bij de indienstneming. Daarna moet de regelmatige vorming worden voortgezet.

Mevrouw Elke Verdoodt: Wij hebben nu 74 werknemers (dienstverantwoordelijken, kinderbegeleidsters en coördinatoren van IBO's). Als 15 tot 20 percent van de 600 aangesloten onthaalouders kiest voor het statuut, verdubbelt ons aantal. Dan komt er een ondernemingsraad. Bovendien zijn er verschillende kleine diensten met een groot aantal onthaalouders. Zij hebben een vrijwillige raad van bestuur en twee of drie dienstverantwoordelijken, maar tot 100 onthaalouders, en gaan van enkele werknemers naar op termijn 50. Dat brengt een heel andere arbeidsorganisatie met zich mee.

Mevrouw Patricia De Waele: Moet de centrale overheid de kosten op zich nemen in de vorm van een subsidie aan de lokale overheid? Of ressorteren de onthaalouders rechtstreeks onder de centrale? Ik kan niet goed zien hoe men het eigenlijk in zijn achterhoofd heeft.

De heer John Crombez: Wat de prestaties betreft, gaat het niet alleen om het aantal kinderen dat wordt opgevangen. Een motief om ermee te stoppen is vaak dat de kosten hoog zijn in verhouding tot het inkomen. Als een betere omkadering betekent dat de onthaalouders beter kunnen presteren doordat ze zich op hun kerntaak kunnen concentreren, is dat een goede zaak.

Ik betwist verder niet dat de diensten meer werk zullen hebben, maar ik pleit ervoor dat we zoeken naar een model waarin die bijkomende organisatiekosten zo laag mogelijk blijven. Het gaat niet alleen om de omvang maar ook om de vorm van de omkadering.

Mevrouw Vera Van der Borgh: De drie sprekers zijn bezorgd over de mogelijke uitstroom. De omwenteling is groter dan ik had gedacht. De minister zal nog veel werkgroepen moeten organiseren om de zaken technisch uit te klaren. Er staan nog veel vragen open. Ik wijs op de gevolgen voor het budget en voor de lokale besturen als organisator van diensten. Voor de start moet er een duidelijk zicht zijn op wie wat financieel op zich neemt. Een en ander lijkt mij gelanceerd zonder dat men goed de draagwijdte had geschat. Zullen de lokale besturen op een gegeven moment niet zeggen dat ze dat allemaal niet kunnen blijven dragen? Ik ben ook niet zo zeker dat men met dit statuut zoveel meer mensen zal aantrekken.

De heer Tom Dehaene: De minister deelt uw bezorgdheid en herbevestigt dat nog zeer veel moet verrijnd en uitgeklaard worden.

Mevrouw Ann Lobijn: Ook voor ons is het een open vraag hoe we erover kunnen waken dat de kosten niet afgewenteld worden op de organiserende besturen. Er zijn verschillende mogelijkheden, waarbinnen ik een voorstander ben van de enveloppefinanciering, ook al dekt die niet altijd de volledige kostprijs. Misschien biedt de loonkostenfinanciering de beste garantie op een volwaardige financiering. Bij een financiering op basis van prestaties, ben ik bang dat de organiserende besturen veel kosten zelf zullen moeten dragen. Dat zou op korte termijn het failliet van de diensten en gezinsopvang in Vlaanderen kunnen betekenen. Duidelijkheid over wie de loonkosten draagt, is daarom zeer wenselijk. Dat de lokale besturen niet in dezelfde onderhandelingscomités zitten als de vzw's zou nog extra kosten kunnen meebrengen. Dat willen we, koste wat het kost, vermijden.

Mevrouw Brigitte Blanpain: Wij uiten vandaag onze bezorgdheid en hopen dat de technische werkgroep dit uitklaart.

IV. UITEENZETTING DOOR DE SYNDICALE ORGANISATIES

1. Uiteenzetting door mevrouw Fatiha Dahmani, LBC-NVK

Mevrouw Fatiha Dahmani: Mijn nota geeft kort de chronologie van tien jaar beloftes uit verschillende politieke hoeken. Op de website www.onthaalouders.be staat een film waarin wij aantonen waarom LBC-NVK midden januari 2010 is overgegaan tot een stakingsaanzegging. Op dat moment was nog geen sprake van de huidige engagementen. Dat bij wijze van inleiding.

De genoemde politieke steun en beloftes werden gedaan door CD&V, N-VA en sp.a. Wij hopen dat zij minister Vandeurzen steunen bij zijn verdediging van het federale initiatief bij de Vlaamse Regering. Het achtergrond dossier bevat correcte citaten en persberichten. Wij verwachten nu dat iedereen zijn verantwoordelijkheid neemt.

In de wetgeving over het huidige statuut staat dat het slechts een overgangsmaatregel is, die in 2004-2005 al had moeten plaatsmaken voor een volwaardig werknemersstatuut. Wij noemen dat volwaardig omdat een gelijkgesteld werknemersstatuut voor ons niet volstaat. Het voorliggende voorstel bevat bijvoorbeeld half vakantiegeld. Dat moet technisch opgelost worden, want het is niet volwaardig.

De Nationale Arbeidsraad en het Hof van Cassatie oordeelden al dat onthaalouders die aangesloten zijn bij een dienst zowel sociaal- als arbeidsrechtelijk als werknemers moeten beschouwd worden. Zij betalen immers sociale bijdragen en werken in een gezagsverhouding. Ook het Vlaamse regeerakkoord zegt: “In het kader van de sociale onderhandelingen werken we verder aan de realisatie van een statuut voor de onthaalouders die aangesloten zijn bij een dienst. Hierbij zal aandacht besteed worden aan de federale aspecten.”.

Bij de genoemde motieven voor een statuut komt nog bij dat jaarlijks 1000 onthaalouders stoppen. Wij ontkennen niet dat de invoering van het werknemersstatuut inderdaad vragen doet rijzen en dat de diensten bezorgd zijn dat een uitstroom zal plaatsvinden. Daarom pleiten ook wij voor een overgangsfase voor de vele twijfelaars en voor diegenen die het bestaande statuut combineren met bijvoorbeeld een weduwepensioen. Maar die 1000 stoppen vandaag al, wat betekent dat men om de zes tot zeven jaar het volledige bestand moet vernieuwen. Dat is niet houdbaar als men continuïteit in een sector wil garanderen.

In heel wat Europese landen bestaat al een volwaardig werknemersstatuut en niet alleen in Scandinavië. In Frankrijk bijvoorbeeld heeft men het aantal onthaalouders verviervoudigd na een sterke investering in de professionalisering in twee fasen. In de eerste is werk gemaakt van de verplichtingen van werkgever en werknemer, en het loon. In de tweede werd het statuut gewijzigd door een herdefiniëring van werkvoorwaarden, de verdubbeling van het aantal vormingsuren en een herberekening van de werktijd. Een aantrekkelijker beroep was het resultaat.

Ouders, administratie en overheid stellen terechte kwaliteitseisen aan de opvang. Maar men kan geen competentie-eisen blijven stellen aan de onthaalouders zonder volwaardig statuut. Een en ander neemt de vorm aan van permanente vorming, begeleiding en bijsturing. De vergunningsvoorwaarden in het kaderdecreet op de kinderopvang kunnen hier niet los van gezien worden.

Verder is het sociaal onaanvaardbaar dat onthaalouders, die instaan voor meer dan een derde van alle opvangplaatsen, dit moeten blijven doen in het huidige statuut. De terechtvragen over de kostprijs mogen geen belemmering zijn om op een gerechtvaardigde eis in te gaan.

Hoewel ik niet ontken dat de vakbonden boos waren over het pingpongspel tussen de verschillende overheden, wil ik toch eindigen met een positieve noot. Wij hebben immers het gevoel dat er nu echt wordt samengewerkt tussen de federale en de Vlaamse overheid. Daar hebben de onthaalouders lang op gewacht. De vakbonden zijn tevreden dat hun sociale strijd een duw heeft gegeven aan de federale beslissing van februari. Binnen dat kader is nog veel invulwerk. Als sociale partner willen wij daar verantwoordelijkheid in nemen. Het sociaal overleg staat garant voor een ruime keuze ten gunste van het werknemersstatuut.

De dames Marijke Dillen, Vera Van der Borgh en Patricia De Waele en de heer Erik Tack verlaten de vergadering uit ongenoegen met de nota van mevrouw Fatiha Dahmani.

2. Uiteenzetting door de heer Dimitri Govers, BBTK-ABVV

De heer Dimitri Govers: De verheugende aandacht van de commissie voor het statuut zien wij als een volgende stap in 'deze processie van Echternach'. Vijftien jaar geleden, in januari 1995, besteedde wat toen nog de Vlaamse Raad heette, al aandacht aan het volwaardige statuut van de onthaalouder. In de federale regeringsverklaring van oktober 2000 stond dat het onderzoek naar een reeks sociale dossiers, onder andere het statuut van de onthaalouder, zou worden voortgezet. Dat leidde in 2001 tot een aantal interministeriële conferenties waar het sociale vangnet gelanceerd werd. Het duurde tot april 2003 vooraleer het statuut 'sui generis' echt van start ging. De onthaalouders kregen een aantal sociale-zekerheidsrechten, maar geen werkloosheidsuitkering of vakantiegeld. Bovendien bleven ze verstoken van het arbeidsrecht. De belangengroep voor opvanggezinnen, gesteund door de vakbonden, ijverde nochtans vanaf het begin duidelijk voor een volwaardig werknemersstatuut. Het sociale vangnet zou beperkt in tijd zijn. Het was trouwens een zeer complex systeem. Dat bewijzen de getuigenissen, van zowel RSZ, RVA als RIZIV, tijdens de voorbereidingen in de commissies van de Nationale Arbeidsraad in mei 2006.

Sinds het sociale vangnet hangt een zwaard van Damocles boven de hoofden van de diensten voor opvanggezinnen. Elke onthaalouder kan immers naar de rechtbank stappen met de eis erkend te worden als werknemer. Een aantal heeft dat gedaan, met wisselend succes.

Gedurende al die jaren was er op federaal of Vlaams vlak altijd wel een of andere werk- of stuurgroep actief, zoals tussen mei 2006 en mei 2007 voor het onderzoek van de professoren Bundervoet en Blanpain. Na zes bijeenkomsten resulteerde dit in een rapport van 110 pagina's. Werkgroepen en stuurgroepen gingen met goede moed van start maar strandden vaak na enkele maanden. Vakbonden moesten dan met acties en betogingen dergelijk initiatief reanimeren. Er waren betogingen in juni 2007, in mei 2008 en maart 2009. In februari 2010 waren er regionale stakingen en acties. De meest recente actie was een reactie op de laatste vergadering op het kabinet-Milquet van 13 januari 2010. Daarop bleek immers dat men sinds acht maand nog geen stap gevorderd was, ondanks de verklaringen dat er tegen 1 januari 2010 een volwaardig statuut zou zijn.

Men zou kunnen argumenteren dat de Federale Regering op 12 februari 2010 een voorstel heeft goedgekeurd dat eindelijk een werknemersstatuut regelt. Op zijn website heeft minister Vandeuren het over een volwaardig statuut van onthaalouder vanaf volgend jaar. Gezien de draagwijdte van de huidige voorstellen betwijfelen we dit. De onthaalouders zullen ontgoocheld zijn. BBTK maakt voorbehoud bij een aantal aspecten. In de eerste plaats bij het feit dat onthaalouders een gemiddeld, gewaarborgd minimummaandloon

zouden krijgen. Momenteel is dat afgerond 1387 euro, waarvan 80 percent loon en 20 percent kostenvergoeding. De vergoeding is geen bonus, maar moet dienen om maaltijden, elektriciteit, verwarming, water, bedjes of speelgoed te vergoeden. 277 euro volstaat daarvoor niet. Van de resterende 80 percent loon zal nog een deel naar kosten gaan.

Daarenboven zou het nieuwe statuut een arbeiderstatuut zijn. In de social profit zijn verzorgenden en begeleiders bedienden. De sociale Maribel aanvaardt nieuwe contracten voor verzorgers en begeleiders enkel als het bedienden zijn. Het zwaard van Damocles zal boven het hoofd van de diensten blijven hangen. Elke onthaalouder zal als arbeider nog steeds de mogelijkheid hebben om naar de rechtbank te stappen om een bediendecontract te eisen. De leden van het Vlaams Parlement zijn in wezen al overtuigd dat onthaalouders bedienden moeten zijn, dat blijkt uit de genodigden vandaag: enkel de bediendevakcentrales van ACV en ABVV spreken namens de vakbonden.

De kostenvergoeding wordt vervangen door een loon. Dat zal invloed hebben op het huwelijksquotiënt waardoor heel wat gezinnen meer belastingen zullen betalen. Zal de partner eventueel zijn statuut als gezinshoofd verliezen? Wat zijn de gevolgen voor de studiebeurzen, voor het OMNIO-statuuut? De geruchten gaan daarenboven dat er in plaats van het huidige gemiddelde van vier kinderen, onthaalouders ineens zes kinderen zullen moeten opvangen.

Kortom, voor de grote meerderheid van de onthaalouders zal het voorstel niet interessant zijn. Het kabinet-Milquet ziet dat in want schat dat slechts twintig percent van de onthaalouders onmiddellijk naar het nieuwe statuut zal overstappen. Ik vermoed dat slechts tien percent er voordeel bij zal hebben. Ook het onderscheid tussen deeltijds en voltijds werken blijft vaag. Zal het werkregime bepaald worden op basis van het aantal gepresteerde uren of op basis van het aantal kinderen?

Ik hoop dat de conclusie van een beperkte belangstelling voor het nieuwe statuut niet zal zijn: we hebben een werknemersstatuut aangeboden, maar de onthaalouders willen in het huidige statuut blijven. De onthaalouders vrezen dat het nieuwe voorstel, net als het sociale vangnet, hun statuut weer voor zeven jaar zal betonnen.

Geen enkele onthaalouder gelooft dat hij tegen 1 januari 2011 een volwaardig werknemersstatuut zal hebben dat de vergelijking kan doorstaan met kinderbegeleiders die in een kinderdagverblijf werken. Onthaalouders willen wel zekerheid over de datum wanneer ze wel volwaardig werknemer zullen zijn. In tussentijd moet er in fasen op vooraf vastgestelde data vooruitgang worden geboekt. Op 1 januari 2011 zou dan als eerste fase een bijgewerkte versie van het huidige voorstel, onder meer met een bediendestatuuut, kunnen worden ingevoerd. In een tweede fase zou het minimumloon van de sector dan kunnen worden gegarandeerd alsook een kostenvergoeding die de realiteit meer benadert. Later kunnen dan andere aspecten beter geregeld worden tot er een volwaardig werknemersstatuut is. Zo worden de kosten in tijd gespreid en kunnen onthaalouders het moment waarop ze in de nieuwe regeling stappen, kiezen.

Reeds in 1995 besteedde de Vlaamse Raad aandacht aan een volwaardig statuut voor de onthaalouders. Ik vraag de parlementsleden ervoor te zorgen dat het Vlaams Parlement in 2025 niet langer hetzelfde pleidooi moet aanhoren.

3. Vragen van de leden

Mevrouw Vera Jans: Ik heb met stijgende verbazing de nota van mevrouw Dahmani gelezen. Wie wordt uitgenodigd op een hoorzitting, kan wel een reactie geven op het voorstel en die reactie mag zeer kritisch zijn, maar het is niet de bedoeling dat sprekers op een hoorzitting het proces van de politiek maken. In een periode van budgettaire schaarste is er toch gekozen om voor een statuut te gaan. Een goed statuut kan ervoor zorgen dat

nieuwe mensen zich aangetrokken voelen tot het beroep. De vragen en kritische opmerkingen over het huidige voorstel zijn talrijk, het zou volgens sommigen het omgekeerde effect hebben. Een nieuw statuut is dus ook een risico voor de capaciteit. Ik zal rekening houden met de kritische bemerkingen bij het voorstel maar betreur de stijl waarin ze gebracht werden.

Mevrouw Katrien Schryvers: Hoorzittingen zijn bedoeld om meer uitleg te krijgen over problemen of reacties te horen op voorstellen, om er rekening mee te houden tijdens onze werkzaamheden of om ze door te geven aan de Vlaamse Regering.

Dat was ook het doel van deze hoorzitting. We hebben heel wat reacties gekregen. Maar ook veel vragen en opmerkingen die we met de nodige omzichtigheid moeten benaderen. Zeker gezien het nauwe kader waarbinnen we bewegen. Ik heb nog nooit meegemaakt dat een spreker het proces maakt van de politiek. Ik betreur dat, desondanks zal ik rekening houden met bepaalde opmerkingen, ons doel is immers gemeenschappelijk: een goede oplossing voor de onthaalouder.

De heer John Crombez: Er zijn grote verschillen tussen de onthaalouders, ook op het vlak van de kosten. Sommige kosten komen maandelijks terug, andere niet. Ook via fiscale weg kunnen kosten gecompenseerd worden. Ik denk dat het mogelijk is een realistische kostenvergoeding te bedingen.

Het is niet onlogisch dat een beter statuut ook gevolgen heeft voor de capaciteit om zo een antwoord te bieden op een breder maatschappelijk probleem. Allicht is het mogelijk de verhoging van het gemiddelde aantal kinderen van vier naar zes verteerbaar te maken door andere maatregelen. Door de verscheidenheid zal het statuut een complex probleem blijven, maar mij interesseren vooral oplossingen die een algemeen positieve impact hebben. Een gefaseerde invoering is nodig om budgettaire redenen, het komt erop aan eerst die maatregelen door te voeren die het grootste soelaas bieden en ervoor te zorgen dat mensen het beroep aantrekkelijk vinden.

Mevrouw Sophie De Wit: Volgens mij hebben de verkeerde fracties de zaal verlaten. De personen die worden aangevallen, zijn blijven zitten omdat ze de inhoudelijke opmerkingen wilden kennen. Dat bewijst dat ze bestand zijn tegen kritiek. Het is alleen jammer dat die zo getint was.

Tijdens de hoorzitting krijgen we opbouwende kritiek en insteken, maar na de laatste sprekers weet ik niet meer wat men wil. Mijn respect voor onthaalouders is groot, en ik besef dat gewerkt moet worden aan een statuut, maar wat wil men precies? Men wil terecht voordelen, maar tegelijk een oplossing voor bijvoorbeeld het huwelijksquotiënt. Punt is dat het huwelijksquotiënt voor elke bediende en arbeider geldt. Wie een statuut wil, moet de algemeen geldende wettelijke gevolgen ervan aanvaarden. Het zal nooit voor iedereen perfect zijn, maar laat ons proberen het zo goed mogelijk te doen.

Er zijn heel wat meningen en standpunten. Misschien moeten we nog grondiger bestuderen wie wat wil.

Mevrouw Fatiha Dahmani: Dit is mijn eerste hoorzitting. Ik had niet de bedoeling mensen te bruuskeren. Ik heb gewoon proberen duidelijk te maken wat er op het terrein leeft. Het geduld geraakt stilaan op. De onthaalouders verwachten dat de beloften nu eindelijk ingelost worden. Op federaal niveau is er een officiële beslissing, maar op Vlaams niveau nog niet. De uiteindelijke uitvoering van het werknemersstatuut is gemeenschapsbevoegdheid. Vlaanderen zal er werk van moeten maken.

Minister Jo Vandeuren: Dat is niet correct. Als de federale overheid beslist een benoemde arbeidsovereenkomst in de wet in te voeren, dan zullen we onder kwalificaties vallen.

Mevrouw Fatiha Dahmani: De federale overheid bepaalt het kader, maar Vlaanderen moet dat helpen uitwerken. Het is goed dat iedereen zijn verantwoordelijkheid neemt. Ik geef enkel weer wat er bij een deel van de onthaalouders leeft. Iedere verandering roept vragen op, dat is niet abnormaal. Volledige duidelijkheid zal in ieder geval nog enige tijd vergen.

LBC heeft aan heel wat onthaalouders gevraagd om na te gaan hoeveel kosten ze maken. Het percentage van het loon dat ze als belastingvrije onkostenvergoeding nodig hebben, varieert enorm. Velen denken dat de 277 euro per maand, de 20 percent uit het voorstel-Milquet, niet zal volstaan. Het komt erop aan te starten met een correcte vergoeding, maar sowieso zullen er gemiddelden gehanteerd worden.

Gemiddeld kan een onthaalouder, aangesloten bij een erkende dienst, nu vier kinderen opvangen. Ik huiver voor een verhoging van dat aantal. Kinderopvang in gezinsverband is warm en gemoedelijk, en moet rust brengen. Kwaliteitsvolle kinderopvang kan enkel gegarandeerd worden als het aantal kinderen beperkt blijft tot vier.

Als ‘prestatiegericht’ betekent dat de diensten ervoor zorgen dat de bezetting gehaald wordt, is het een goede zaak. Als de onthaalouder in een werknemersstatuut een voltijds contract krijgt om vier kinderen op te vangen, maar de onthaaldienst kent er maar twee of drie toe, is dat een probleem voor de inkomenszekerheid van een werknemersstatuut. De dienst zal er dus voor moeten zorgen dat onthaalouders die een voltijds contract hebben, altijd voldoende kinderen kunnen opvangen. Het mag niet zo zijn dat het loon van de onthaalouder afhangt van het aantal kinderen dat de dienst toewijst.

Een werknemersstatuut omvat rechten en plichten. Bij de eerste federale voorstellen werd duidelijk gezegd dat het huidige inkomensniveau van de onthaalouders zou bewaard blijven. Dat is niet meer dan normaal.

De heer Dimitri Govers: De vakbonden willen een werknemersstatuut, laat daar geen twijfel over bestaan. Het voorstel-Milquet zorgt ervoor dat de onthaalouders een paar euro meer zullen verdienen dan nu. Maar ze zullen andere voordelen, onder meer op fiscaal vlak, verliezen. Als een onthaalouder hetzelfde loon zou krijgen als een beginnende kinderbegeleider, zal er geen kritiek te horen zijn. Het voorstel is financieel zo nipt dat de onthaalouders financieel nadeel zullen ondervinden omdat ze andere voordelen onder meer op fiscaal vlak (huwelijksquotiënt) verliezen.

Minister Jo Vandeuren: Het was een leerrijke namiddag. Er zijn inderdaad nog heel wat onduidelijkheden. Er zijn nog heel wat bijkomende afspraken nodig. Ik roep de syndicale organisaties op om samen met ons na te denken over de aangewezen strategie. De overstap op een werknemersstatuut is niet eenvoudig. Dat zal van alle kanten goede wil vergen en budgettaire gevolgen hebben. Door de kar te overladen, bemoeilijken we de discussie van bij de start. Als een aantal suggesties onder meer door de heer Crombez geformuleerd, niet bespreekbaar is, doe ik de boeken toe.

Ongeveer de helft van de onthaalouders is geen vragende partij. Vlaanderen krijgt de federale overheid overtuigd om stappen te zetten in de richting van wat de vakbonden vragen, namelijk een werknemersstatuut. Nu draait het discours blijkbaar over het aantal kinderen en de kostenvergoeding. Er is nu een kostenvergoeding en die dekt alle kosten.

Wij hebben de beste bedoelingen. Heel wat belangrijke beslissingen vallen buiten de controle van het Vlaams Parlement. Ik wil daar niet op aangesproken komen. Als de belangenorganisaties nu de eisen dusdanig hoog stellen dat de kosten maatschappelijk niet verantwoord zijn, zal ik daar mijn conclusies uit trekken. Ik ben niet van plan om plat op de buik te gaan. Voor mij is het duidelijk. Ik wil niet eindigen met kinderopvang die twee keer zo duur is voor slechts de helft van het huidige aantal plaatsen. De combinatie

arbeid-gezin, de toegang van kansarmen tot de kinderopvang enzovoort zijn belangrijke uitdagingen die een omvattende benadering vergen.

Het is goed dat de uitgangspositie bepaald is, er is nog heel wat werk, maar de Vlaamse Regering zal zich daarvoor echt inspannen. De budgettaire consequenties zullen gedragen worden, zonder de kar te overladen. Ik pleit voor een rustige strategie om met goede afspraken op korte termijn te streven naar een doelstelling, die technisch en juridisch haalbaar is. Uiteraard zullen volgende onderhandelingen tot nieuwe vragen leiden. Dat is de logica zelf. Overmatige eisen zullen de realisatie van het statuut niet vooruithelpen. Dat zou jammer zijn, te meer omdat de ambities gelijk lopen. Ik pleit voor een kwalitatieve stap die in netto termen misschien geen grote budgettaire stap vooruit inhoudt voor de betrokkenen, maar voor hen wel een sociaal statuut zoals het hoort, inhoudt. We moeten op termijn af van het statuut 'sui generis'. Ik denk niet dat de sociale partners dat willen voortzetten. Dat is mijn enige bezorgdheid en boodschap. Wij zullen een en ander in overleg uitkristalliseren.

De voorzitter,

Tom DEHAENE

De verslaggevers,

Erik TACK

Katrien SCHRYVERS

Gebruikte afkortingen

ABVV	Algemeen Belgisch Vakverbond
ACV	Algemeen Christelijk Vakverbond
BBTK	Bond der Bedienden, Technici en Kaderleden
IBO	Initiatief voor Buitenschoolse Opvang
KAV	Kristelijke Arbeidersvrouwenbeweging
KVLV	Katholiek Vormingswerk van Landelijke Vrouwen
LBC-NVK	Landelijke Bediendencentrale – Nationaal Verbond voor Kaderpersoneel
OCMW	Openbaar Centrum voor Maatschappelijk Welzijn
RIZIV	Rijksinstituut voor Ziekte- en Invaliditeitsverzekering
RSZ	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid
RVA	Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening
VVSG	Vereniging van Vlaamse Steden en Gemeenten